

Output 5

Videocoaching t.b.v. inclusieve praktijken in
de ECEC-instellingen:

Finale aanbevelingen van het TRACKS-
project¹

¹ Het onderzoek en de activiteiten die tot deze resultaten hebben geleid, hebben hiervoor fondsen ontvangen van het Erasmus+ Programme beheerd door de Foundation for the Development of the Education System (FRSE) in het kader van Project Contract No. 2017-1-PL01-KA201-038560. KA2 - Cooperation for Innovation and the Exchange of Good Practices; KA201 - Strategic Partnerships for school education.

Het document kan gebruikt worden in overeenstemming met de CC-BY-licentie.

De steun van de Europese Commissie voor deze uitgave houdt geen goedkeuring in van de inhoud ervan, die enkel een weergave is van de mening van de auteurs. De Commissie kan niet verantwoordelijk gesteld worden voor het gebruik van de informatie die deze uitgave bevat.

Titel document	Output 5 Videocoaching t.b.v. inclusieve praktijken in de ECEC-instellingen. Finale aanbevelingen van het TRACKS-project
Status	Finaal
Relatie tot de TRACKS-doelen	O5
Documenttype	Rapport
Publicatiedatum Engels	Juni 2019
Publicatiedatum Nederlands	Juni 2019
Verantwoordelijke partner	University of Bologna – Department of Education ‘G.M. Bertin’ (UNIBO) – Italy
Auteurs	L. Balduzzi, A. Lazzari, C. Dalledonno Vandini, L. Furieri, M. Ślusarczyk, M. Woźniak, U. Majerska, S. Verschaeve, J. De Mets
Disseminatieniveau	Publiek

Gelieve deze publicatie als volgt te citeren:

Balduzzi, L., Lazzari, A., Dalledonno Vandini, C., Furieri, L., Ślusarczyk, M., Woźniak, M., Majerska, U., Pustulka, P., Verschaeve, S., De Mets, J., Van Avermaet, P. (2020). Videocoaching t.b.v. inclusieve praktijken in de ECEC-instellingen: Finale aanbevelingen van het TRACKS-project. *Tracks Output 5*.

Dankwoord:

We willen uitdrukkelijk alle professionals van de kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang, kleuterleerkrachten van de drie betrokken landen bedanken (Poland, Italy, Belgium) voor hun deelname aan dit project. Een speciale dank voor de Europese Commissie, DG Education and Culture and Foundation for the Development of the Education System, en het Poolse National Erasmus+ Agency (coördinatie). Zonder de financiële steun van het Erasmus+-fonds zou dit innovierend werk niet mogelijk geweest zijn.

INHOUD

1. Het TRACKS-project: doel en rationale
2. Onze aanpak: 7 hefboomen om gelijke leer- en onderwijskansen voor elk kind te garanderen
3. Video-analysis en -coaching als onderzoeks- en trainingsmethode
4. Overzicht van de documenten opgemaakt in het TRACKS-project
 - 4.1 Achtergrondrapport
 - 4.2 Training toolbox: Krijtlijnen bij het gebruik van video-analyse en -coaching als een instrument om (toekomstige) ECEC-begeleiders te professionaliseren
 - 4.3 Kennis, ervaringen en goede praktijken: lessons learnt uit de casestudies
5. Finale aanbevelingen
6. Referenties

1. HET TRACKS-PROJECT: DOEL EN RATIONALE

Het TRACKS-project is een partnerschap met verschillende instellingen en aanbieders van ‘early childhood and education’ (ECEC) in drie landen: Polen, Italië en België. De universitaire instellingen betrokken bij het project zijn de *Jagiellonian Universiteit* in Krakau (Polen), de *Universiteit van Bologna* (Italië) en de *Universiteit Gent* (België). Aangezien het doel van het project is om op onderzoek gebaseerde professionele ontwikkeling actief te bevorderen, zijn deze de betrokken opleidingsinstellingen en ECEC-dienstverleners: de *Arteveldehogeschool* in België, het *Komensky Instytut* in Polen en de *Cooperativa Assistenza Disabili Infermi Anziani Infanzia* (CADIAI) in Italië. Het belangrijkste doel van TRACKS is om leermogelijkheden van hoge kwaliteit te bieden aan: ECEC-professionals die momenteel werken met kinderen van 0 tot 6 jaar oud en aan toekomstige professionals die nog een leraren- of kinderbegeleidersopleiding volgen, met als doel het bevorderen van meer inclusieve onderwijspraktijken in (voor)schoolse voorzieningen.

Onderzoek toont aan dat ECEC een substantiële bijdrage levert aan het ondersteunen van de cognitieve, sociale en emotionele ontwikkeling van kinderen en aan het bevorderen van sociale inclusie (Lazzari en Vandenbroeck, 2012; Dumcius, Peeters, Hayes et al., 2014; Meluish et al. 2015; Vandenbroeck et al., 2018; CARE Project, 2015, 2016). Aangezien ECEC deze doelen echter alleen onder bepaalde voorwaarden kan bereiken, is een meer dialooggerichte benadering nodig die de micro-processen van insluiting/uitsluiting analyseert die in dagelijkse interacties binnen instellingen voor jonge kinderen voorkomen (Peleman, Vandenbroeck & Van Avermaet, 2020). Gebaseerd op nieuw verworven inzichten (Jensen en Iannone, 2018), past het project de innovatieve en actieve leer methode van video coaching toe om met ECEC-professionals - kinderbegeleiders, leraren, (pedagogische) coördinatoren en directies - na te denken over educatieve interacties tussen kinderen en personeel.

Aangezien de dagelijkse ECEC-praktijk een diepgaande invloed heeft op de ontwikkeling, het welzijn en het gevoel van verbondenheid bij kinderen, staan ECEC-professionals centraal in dit proces: het behoud van de professionele competentie van ECEC-professionals is cruciaal om educatieve en onderwijsveranderingen binnen deze instellingen

mogelijk te maken. Eerdere studies tonen aan dat actie-onderzoekinitiatieven gericht op professionalisering van ECEC-personeel door zich te concentreren op de analyse van dagelijkse interacties met kinderen, zeer positieve effecten hebben op het versterken van reflexieve competenties van professionals (Fukkink, Tavecchio, 2010; Peleman, Lazzari, et al. 2018): in dit perspectief wordt video-coaching een effectief instrument om de kwaliteit en inclusiviteit van ECEC-diensten te verbeteren.

Onze aanpak voorziet in de dynamische uitwisseling van kennis en praktijk tussen groepen van onderzoekers en professionals, zowel binnen als tussen de drie bij het project betrokken landen, waardoor deelnemers kunnen profiteren van de transversale en grensoverschrijdende uitwisseling tussen de ECEC-professionals tussen drie EU-landen. We erkennen dat deze transnationale benadering een verbeterde kwaliteit van leren bevordert, ervan uitgaande dat de internationale contexten elkaar kunnen voeden, oplossingen kunnen uitwisselen en de 'goede praktijk'-reacties op bepaalde ECEC-uitdagingen kunnen vergelijken. Om dit mogelijk te maken, werkten universiteiten en opleidingsinstellingen in elk land nauw samen met ECEC-instellingen binnen het domein van het project (zie figuur 1).

Het Consortium:

België, Vlaanderen:

- Arteveldehogeschool Gent
- Steunpunt Diversiteit en Leren, UGent

Polen, Krakau:

- Uniwersytet Jagiellonski
- Instytut Komenskigo

Italië, Emilia-Romagna:

- Università di Bologna, Onderwijsdepartement
- CADIAI Cooperativa Sociale

Fig.1 Consortium van het TRACKs-project

De belangrijkste doelen van het project zijn:

- onderzoeken welke aspecten van de dagelijkse ECEC-praktijken bijdragen tot het bevorderen van het leren en het welzijn van kinderen in contexten van diversiteit (heterogene groepen),
- deze aspecten analyseren door met professionals samen te werken in reflectieve processen die hun professionele groei en een gedeelde visie op de inclusieve praktijk binnen het team bevorderen;
- gelijke leeransen en warme omgevingen bieden voor alle kinderen, vooral kinderen met een meervoudig kwetsbare achtergrond die sociale ongelijkheden, armoede en uitsluiting ervaren.

2. ONZE AANPAK: 7 HEFBOMEN OM GELIJKE LEER- EN ONDERWIJSKANSEN VOOR ELK KIND TE GARANDEREN

De bevindingen van onderzoek dat de afgelopen 20 jaar in EU-lidstaten is uitgevoerd, laten zien dat voor jonge kinderen de pedagogische kwaliteit van ECEC-instellingen en de onderwijspraktijk van professionals het verschil kunnen maken (Europese Commissie, 2014)². Dit komt tot uiting in onderwijsprocessen waarbij kinderen individueel of in groepsverband betrokken zijn, en in die processen waarbij ouders betrokken zijn. Uit onderzoek blijkt zelfs dat hoogwaardige ECEC-voorzieningen vooral voor sociaal kwetsbare groepen een positieve impact hebben omdat de spiraal van achterstand kan worden doorbroken (Raad van de Europese Unie, 2019; Europese Commissie, 2013). Werken aan '*kwaliteitsvolle interacties*' en de ondersteuning van ECEC-professionals bij '*het ontwikkelen van hoogwaardige interacties met kinderen*' is daarom van het grootste belang voor het bevorderen van gelijke groei- en onderwijskansen in contexten die worden gekenmerkt door diversiteit, sociale ongelijkheid en achterstand (project 'Kleine Kinderen, Grote Kansen', 2019).

De kwaliteit van de interacties van professionals met kinderen - individueel of in groep - is een belangrijke sleutel tot volledige groei en ontwikkeling van alle kinderen, en met name

² *Proposal for key principles of a Quality Framework for Early Childhood Education and Care Report of the Working Group on Early Childhood Education and Care under the auspices of the European Commission:* https://ec.europa.eu/assets/eac/education/experts-groups/2011-2013/ecec/ecec-quality-framework_en.pdf.

van de meest kwetsbare kinderen. Dit betekent niet dat de professional de enige expert is of dat hij/zij alleen staat: idealiter zoekt en vindt de professional expertise en ondersteuning bij de ouders, collega's, in de instellingen en partners in het kader van kinderopvang, gezinsondersteuning of onderwijs (Urban et al, 2011). Op die manier zijn er dus altijd koppelingen met een basishouding van flexibiliteit, kritische reflectie, dialoog, samenwerking en leren van elkaar. Desalniettemin is de uitdaging voor de ECEC-professional om vooruitziend te handelen en kinderen die in de thuiscontext minder ervaringskansen hebben extra ervaringen, aanmoediging en ondersteuning te bieden om hun volledige potentieel te bereiken.

Het TRACKs-onderzoeksteam voorziet verschillende 'hefbomen' in 'hoogwaardige interactie', waardoor kinderen worden gestimuleerd om te groeien en zich te ontwikkelen (zie figuur 2):

- **Stimuleren van rijke taal-interacties** (tussen kinderen en tussen kinderen en professionals): frequentie van interactie en taalproductie, context-sensitieve taalstimulering, kansen om taal-boodschappen te produceren (hypothese, uitproberen, praktisch), en kansen om feedback te krijgen;
- **Stimuleren van ontdekkende/onderzoekende/cognitieve interacties**: de professional stimuleert denk- en onderzoeksvaardigheden;
- **Stimuleren van warme relationele interacties**: kinderen groeien en ontwikkelen in een veilige, gestructureerde en uitdagende omgeving die door volwassenen wordt aangeboden (relaties met ouders en professionals bepalen hun groei);
- **Stimuleren van artistieke-creatieve/expressieve interacties**: kinderen uitdagen en kansen geven om zichzelf en hun ervaringen uit te drukken door gebruik te maken van de taal van kunst (taal van de verwondering, nieuwsgierigheid, exploratie, fantasie, ook de niet-verbale taal omvattend).

Fig.2 de zeven hefboomen in het streven naar gelijke groei- en leerkansen (zie TRACKS' conceptnota voor meer details)³

Het kernthema 'kwaliteitsvolle interacties' richt zich op de relatie tussen professional en kinderen. Dit impliceert een verdere stap naar het metaniveau: *'hoe zien we onszelf als een professional, hoe kijken we naar ons eigen referentiekader?' 'Hoe leer je er kritisch over te reflecteren, hoe leren we onze acties af te stemmen op ervaringen en inzichten in termen van kwetsbaarheid, achterstandssituaties en kinderarmoede?'* In dit verband zijn de drie hieronder genoemde hefboomen van cruciaal belang en 'voltooiën de hele cirkel' door te focussen op percepties, kennis, inzichten en praktijk van professionals:

- **Geraakt worden:** de professional leert de wereld van armoede en sociale ongelijkheid kennen ('ontmoeten – ondergedompeld worden');
- **Kennis en inzichten:** de professional leert de concepten en inzichten kennen over de mechanismen van sociale ongelijkheid en uitsluiting;
- **Handelen en reflecteren:** de professional kan kritisch reflecteren over eigen acties in het licht van de andere hefboomen, kan bewust eigen pedagogische praktijk evalueren en aanpassen om zo inclusie te bewerkstelligen.

³ De conceptnota vind je op de website van het project: http://www.tracks.sociologia.uj.edu.pl/en_GB/publikacje.
www.tracks.sociologia.uj.edu.pl/documents/138243923/140250127/Comparing+ECEC_full+report_1.0_final.pdf/4b0d2361-9889-40b2-9339-24eb2bc62669

3. VIDEO-ANALYSE EN -COACHING ALS ONDERZOEKS- EN TRAININGSMETHODE

- “Dus vanaf nu zal ik hier rekening mee houden. Ik heb altijd de neiging om opdrachten te geven aan kinderen die mij goed begrijpen. Nu zal ik proberen de kinderen die mij niet zo goed begrijpen die opdrachten te geven. Dat beseft ik nu. Ik ben me ervan bewust geworden dat ik dit vaker moet doen met kinderen die kwetsbaarder zijn.” (kinderbegeleider)
- "Collega's herkenden zichzelf in de fragmenten, en het leidde tot een breder inzicht: 'we hadden het nog niet zo gezien'." (kinderbegeleider)
- “Dit is een goede manier om je team te professionaliseren, sterker te maken en (meer) kansen te geven om van elkaar te leren.” (directeur)
- “Het doel is om kansen te bieden voor een groeiproces en voor meer inzichten om daar te komen, op basis van positieve ondersteuning ... of pedagogische vaardigheden: inzicht in de behoeften van kinderen, in de impact van hun eigen gedrag op kinderen, en ervoor zorgen dat professionals dezelfde visie delen.” (coördinator)

We kozen voor de methode van video-analyse en -coaching om te onderzoeken welke aspecten van dagelijkse praktijken in ECEC-omgevingen kunnen bijdragen aan het verbeteren van de leerprocessen van kinderen en deze te analyseren door met praktijkmensen in gesprek te gaan over reflectieve processen om hun bewustzijn te vergroten. Tijdens video-coachingssessies konden professionals nieuwe communicatieve nuances zien die hun educatieve interactie met kinderen geleidelijk konden verbeteren. In dit perspectief werd de *methode van video-analyse en -coaching toegepast om professionals te begeleiden bij het heroverwegen van hun manier van handelen in het betrekken van kinderen en het bevorderen van inclusie in de dagelijkse praktijk*. Over het algemeen ontdekten we dat het meerdere keren kijken naar video-opnames van korte interactieve sequenties en deze - zowel individueel als collectief - met het onderzoeksteam bespreken, hen hielp zich bewust te worden van impliciete vooroordelen en deze te deconstrueren, waardoor een verandering in hun houding ten opzichte van kinderen mogelijk werd (Tobin, Mantovani, Bove, 2008).

De belangrijkste bevindingen van het TRACKS-project wijzen erop dat het gebruik van video-analyse en -coaching als onderzoeks- en trainingsmethode in ECEC-instellingen kan bijdragen tot:

(1) het bevorderen van individuele en collectieve **reflectie** van professionals over de **intentionaliteit van kinderen**,

(2) het **de-construeren van vanzelfsprekendheden en percepties** door pedagogische begeleiding in teams,

(3) het **verbeteren van praktijken** door actie-onderzoek en experimenten.

In het TRACKS-project hebben we ervaren dat video-analyse en videocoaching een krachtig mediatie-instrument is om professionals te ondersteunen in **het proces van 'bewust worden' en 'herdenken'** van de dagelijkse onderwijs- en zorgpraktijken in een meer inclusief perspectief. Video-opnamen kunnen voor de volgende doeleinden worden gebruikt:

➤ *observeren, oproepen en bespreken van verschillende opvattingen over groei, ontwikkeling en onderwijs binnen het team van professionals*

Videogegevens kunnen bijdragen aan het uitbreiden van de pedagogische filosofieën van professionals door het proces van collectieve confrontatie en betekenisgeving (Picchio et al., 2012): ze kunnen helpen bij de interpretatie van de deelname van kinderen aan transities en routines binnen de ECEC-instelling, hun eigen actie in vrije en gestructureerde activiteiten, evenals in conflictoplossing;

➤ *stimuleren van het verbeteren van bestaande praktijken binnen ECEC-instellingen*

De begeleide analyse van gefilmde interacties tussen kinderen en professionals vergroot het bewustzijn van professionals naarmate onopgemerkte kinderinitiatieven zichtbaar worden. Door middel van pedagogische coaching worden professionals begeleid om zichzelf continu te 'herpositioneren' in hun dagelijkse praktijk door zich te concentreren op de intenties van kinderen, waardoor hun vermogen om proactief te reageren op initiatieven van kinderen in complexe en steeds veranderende situaties wordt vergroot (Pirard & Barbier, 2012);

➤ *het delen van alledaagse leer- en sociale ervaringen van kinderen binnen ECEC-diensten met hun ouders*

Het delen van videofragmenten met ouders kan bijdragen aan hun inzicht in het educatieve leven van de instelling en aan de ‘viering’ van de prestaties van hun kinderen. Ouders die nieuw zijn in de ECEC-setting of op school kunnen erg opgelucht zijn als hun kind met andere kinderen speelt en vertrouwen toont in het benaderen van dagelijkse activiteiten: dit versterkt ook een krachtig beeld van kinderen als competente leerlingen (Whalley et al, 2013);

➤ ***documentatie die kan worden gedeeld en besproken met de kinderen die worden gefilmd***

Kinderen kunnen beschrijven wat ze zien, leren reflecteren op een bepaalde situatie waarbij ze rechtstreeks betrokken zijn (zie *Belgische casestudie*);

➤ ***Trainingskansen voor studenten/toekomstige professionals en voor professionals in hun nascholing/professionalisering***

Videofragmenten kunnen worden gebruikt om de ontwikkeling van reflectiecompetenties bij potentiële professionals te bevorderen in het kader van initiële opleiding of leerkrachten in opleiding/contract (zie *Poolse casus*), zoals in detail geïllustreerd in Output 4 van dit project.

4. OVERZICHT VAN DE DOCUMENTEN OPGEMAAKT IN HET TRACKS-PROJECT

In dit deel van de output stellen we het overzicht van de documenten voor die zijn geproduceerd binnen het TRACKS-project met als doel een algemene kaart van het project en de belangrijkste resultaten te geven. Binnen het TRACKS-project zijn verschillende outputs uitgewerkt, elk met een ander doel.

Allereerst is er een achtergrondrapport opgesteld om de gelijkenissen en verschillen tussen de kinderopvang- en onderwijscontexten in partnerlanden te belichten (Output 1 *ECEC vergelijken in Italië, Polen en België*).

Ten tweede hebben we een toolkit ontwikkeld waarin het conceptuele kader van het project wordt geschetst en de onderzoeks- en trainingstools worden beschreven die zijn gebruikt binnen casestudies van landen (Output 2 *Toolbox. Krijtlijnen voor het gebruik van*

videoanalyse en videocoaching als instrument tool om (toekomstige) ECEC-begeleiders te professionaliseren).

Ten derde illustreren we in detail de actie-onderzoek- en opleidingstrajecten die op lokaal niveau zijn geïmplementeerd in casestudies van landen en bespreken we de thema's die naar voren komen uit de analyse van bevindingen in de diverse betrokken landen (Output 3 *Kennis, ervaringen en goede praktijken: lessons learnt van de casestudies*).

Concrete voorbeelden van hoe video-analyse en -coaching werd gebruikt in de context van de (initiële) professionele voorbereiding van (toekomstige) ECEC-professionals (studenten en stagiaires) binnen universiteiten en opleidingsinstituten worden gegeven in Output 4.

Ten slotte bieden we in deze Output 5 een overzicht van het hele project en de belangrijkste bevindingen die hebben geleid tot aanbevelingen voor de praktijk. De uiteindelijke aanbevelingen werden uitgewerkt door het onderzoeksteam op basis van de lessons learnt van de casestudies, met als doel ECEC-coaches en -trainers, (pedagogische) coördinatoren en directies te inspireren en te ondersteunen bij het bevorderen van de reflectiviteit van professionals.

4.1 Achtergrondrapport. ECEC vergelijken in Italië, Polen en België.

Een van de belangrijkste doelstellingen van het project is om de landen te kunnen vergelijken. Om in de toekomst vergelijkbaarheid te bereiken, hebben de nationale TRACKS-teams allerlei aspecten geïntegreerd in een achtergrondrapport: ECEC vergelijken in Italië, Polen en België. Er is ook besloten dat elke partner in het land ten minste twee casestudies van ECEC-instellingen zou hebben uitgevoerd, waarbij de nadruk ligt op de geselecteerde dimensies van sociale ongelijkheden die kinderen treffen.

Het rapport bestaat uit drie delen en elk deel beschrijft een aantal hedendaagse problemen en uitdagingen waarmee de minder en beter ontwikkelde ECEC-systemen worden geconfronteerd. De belangrijkste betroffen de beschikbaarheid/toegankelijkheid en betaalbaarheidskwesties, evenals het ervaren nut van vroegtijdig (kleuter)onderwijs bij de gezinnen. Deze zaken houden ook verband met de structurele omstandigheden van onderwijssystemen en politieke beslissingen, aangezien deze de pedagogische benaderingen en sociale betrekkingen in de ECEC-context kunnen vormen en veranderen.

In dit rapport benadrukken we het feit dat, naast het kwantitatieve standpunt en de analyses (bv. het aantal beschikbare plaatsen) ook de kwalitatieve vraagstukken diepgaand onderzocht moeten worden. Daarom moeten we ons concentreren op specifieke aspecten van de dagelijkse praktijk binnen ECEC's en nagaan hoe deze bijdragen aan het versterken of wegwerken van ongelijkheden. Het doel is om een dialoogproces te vergemakkelijken waarin de toegankelijkheid van diensten binnen een politiek en sociaal systeem (macroniveau) wordt overwogen, rekening houdend met de kritieke problemen die naar voren kwamen uit de analyse van verschillende landen met betrekking tot het thema integratie dat wordt onderbouwd in de dagelijkse interacties tussen opvoeder en kinderen (microniveau). In de micro-uitsluitingsprocessen is de manier waarop interacties worden beheerd door professionals uiterst belangrijk.

Daarom benadrukt het onderzoeksteam in dit rapport de waarde van professionele reflexiviteit, communicatie en observatie als sleutel om ongelijkheden binnen onderwijsomgevingen aan te pakken.

Research settings geselecteerd door de betrokken landen

In **Italië** zijn twee casestudies geselecteerd, beide gelegen in de stad Bologna (Emilia-Romagna). Dienst 1 is een door de overheid gefinancierde geïntegreerde ECEC-instelling met kinderen van 0 tot 6 jaar - waarbij een kleuterschool (*nido*) en een kleuterklas (*scuola dell'infanzia*) worden gecombineerd - terwijl dienst 2 een gesubsidieerde kleuterschool is die wordt bezocht door kinderen van 0 tot 3 jaar (*nido*). Beide diensten worden verzorgd door de lokale projectpartner *Cooperativa Sociale Cadiati*. De selectie was gebaseerd op de volgende criteria:

- 1- specificiteit van beheer en financiering, goed voor de grote diversiteit aan organisatorische en financiële vormen van ECEC-voorzieningen in Italië;
- 2- diversiteit van de gezinnen in elke setting, gelegen - respectievelijk - in een dichtbevolkte buurt van kinderen en gezinnen met een migratieachtergrond en/of lage SES (*dienst 1*) en in een middenklassewijk van de stad (*dienst 2*).

In **België (Vlaanderen)** werd in samenwerking met pedagogische begeleidingsdiensten van de Stad Gent gekozen voor ECEC-instellingen die kleuter- en voorschools onderwijs combineren met buitenschoolse opvang. Ze worden gekenmerkt door:

- 1 - een interesse om te proberen de samenwerking tussen de verschillende diensten en personeel te verbeteren;
- 2 - hoog percentage kinderen met een migratieachtergrond en/of kinderen uit gezinnen met een lagere sociaal-economische status.

In **Polen** zijn twee casestudies ontworpen. De eerste casestudie omvat twee ECEC-centra, terwijl de tweede casestudy vier zeer kleine ECEC-instellingen omvat. De redenering is gebaseerd op het belang van de verschillen tussen stad en platteland die voortvloeien uit de specificiteit van het ECEC-systeem in het land. Omdat het gefragmenteerd is, is besloten om twee instellingen te plaatsen als vertegenwoordigers van de grootstedelijke ECEC-voorzieningen (één in Katowice en één in Krakau) en vier entiteiten toe te voegen in de perifeer gepositioneerde regio Podkarpacie (Zuidoost-Polen, landelijk gebied).

Bij Output 1 hoort ook een [TRACKs Conceptnota](#) als methodologische inleiding op ons onderzoek.

4.2 Training toolbox: Krijtlijnen bij het gebruik van video-analyse en -coaching als een instrument om (toekomstige) ECEC-begeleiders te professionaliseren

Om een bredere impact van het project voor de grotere gemeenschap van ECEC-professionals te verzekeren, illustreert output 2:

- het **kader** dat achter videoanalyse en coaching ligt om een theoretische contextualisering te geven van de instrumenten die binnen het project worden gebruikt en om de waarde die onderzoeksliteratuur hieraan erkent als onderzoeks- en trainingsmethoden naar voren te brengen;

- de **belangrijkste elementen of basisprincipes**, het hoe en waarom om videoanalyse en videocoaching te implementeren;
- drie **landenperspectieven**, hoe alle partners deze algemene kaders en sleutelementen hebben vertaald naar hun eigen context.

De **doelgroepen** van deze output zijn professionals in ECEC-omgevingen, kinderbegeleiders, leerkrachten, (pedagogische) coördinatoren, directeuren, supervisors, pedagogische begeleidingsdiensten, lerarenopleidingen, universiteiten en hogescholen, studenten.

Het belangrijkste kenmerk van de trainingstoolbox is dat het een verzameling bevat van alle onderzoekstools die door elk partnerland worden gebruikt, toegankelijk en aanpasbaar aan de specifieke kenmerken van de verschillende contexten die de wereld van ECEC kenmerken. Elk partnerland heeft vervolgens de instrumenten gebruikt binnen de verschillende fasen die het project hebben gekenmerkt. Het doel van de toolkit is om een beknopt en toegankelijk document te hebben dat professionals in hun dagelijkse werk kunnen gebruiken om de kwaliteit en inclusiviteit van onderwijs- en zorgpraktijken binnen hun omgeving te verbeteren.

Gebruik van videocoaching in pre-service training

Deze output, complementair aan output 2, illustreert hoe videocoaching is gebruikt in de initiële opleiding van professionals die zullen werken in de voorzieningen voor jonge kinderen. Aangezien dit document concrete voorbeelden geeft van hoe video-analyse en -coaching werden gebruikt voor de professionele voorbereiding van ECEC-studenten en stagiaires in de verschillende partnerlanden, kan de Output 4 een inspirerende en nuttige bron zijn voor docenten en docenten en docenten die verantwoordelijk zijn voor de opleiding van toekomstige docenten binnen universiteiten of opleidingsinstituten.

4.3 Kennis, Ervaringen en Goede Praktijken: Lessons learnt van de casestudies

Ten derde illustreren we in detail de actie-onderzoek- en opleidingstrajecten die op lokaal niveau zijn geïmplementeerd in casestudies van landen en bespreken we de thema's die

naar voren komen uit de analyse van bevindingen in de diverse betrokken landen (Output 3 *Kennis, ervaringen en goede praktijken: lessons learnt van de casestudies*).

- een eerste deel dat het theoretische kader van het project (*Ricerca-Form-Azione*) schetst en de ethische principes en waarden uiteenzet die het proces van onderzoek met ECEC-professionals leiden;
- een tweede deel dat in detail de casestudies illustreert die in de partnerlanden zijn uitgevoerd;
- een derde deel waarin de belangrijkste onderzoeksresultaten worden besproken, met specifieke verwijzing naar de belangrijkste succesfactoren die naar voren kwamen uit de 'cross-country' analyse van de casestudies.

Elke casestudie heeft de verdienste te benadrukken hoe de tools op een gecontextualiseerde manier werden gebruikt en welke resultaten werden behaald. Het doel van Output 3 was om professionals een contextuele dimensie van het project te bieden en ondertussen een reeks belangrijke succesfactoren te geven die het gebruik van videocoaching in alle voorzieningen voor jonge kinderen kunnen ondersteunen.

De **Italiaanse casestudie** begint met een voorstelling van de institutionele en de lokale context waar het project werd uitgevoerd (stad Bologna, regio Emilia-Romagna). Daarna volgen de methodologie, databronnen en het onderzoeksproces, die aanleiding hebben gegeven tot de data die in deze casestudie zijn gebruikt. Het gedeelte met bevindingen richt zich op de thema's die naar voren zijn gekomen uit: observaties van onderzoekers uitgevoerd binnen ECEC-diensten, twee teamgesprekken gebaseerd op videofragmenten uitgevoerd door het onderzoeksteam met de steun van pedagogische coördinatoren, en uit de "vervolgvragenlijsten" opgesteld door deelnemende professionals aan het einde van het project. De Italiaanse casestudy benadrukt dat videocoaching en de teamgesprekken het potentieel hebben om het paradigma van het praktijkonderwijs van professionals te veranderen, en het kan een hulpmiddel worden voor het documenteren van de praktijken van docenten met betrekking tot diversiteit, volwassen-kind-interacties en inclusie van kinderen.

De **Poolse casestudie** is een voorbeeld van het toepassen van de methodologie om de belangrijkste werkveld in het TRACKs-project het best aan te pakken, namelijk het beschrijven en bestrijden van ongelijkheden in ECEC. Met dit brede kader werden casestudies in Polen geslecteerd op basis van verschillende criteria (verdeling tussen landelijke en stedelijke

gebieden, het verdeelde karakter van de financiering van de ECEC's in Polen, die zijn opgesplitst in publiek en privaat gefinancierde entiteiten; fysiek en mentale beperkingen). Terwijl twee algemene gevallen werden onderzocht, selecteerde de eerste twee ECEC's in twee stedelijke gebieden en de tweede betrof het bestuderen van vier kleine kleuterschoolentiteiten in kleine dorpen. Op basis van het bovenstaande biedt de casusselectie in Polen een intersectioneel perspectief op de problemen van ruimtelijke ongelijkheden (stedelijk / landelijk), het spectrum van lichamelijke en lichamelijke beperkingen, evenals het economische aspect (particuliere / openbare ECEC's).

Aan het begin van het TRACKs-project heeft het onderzoeksteam voor de **Belgisch/Vlaamse casestudies** (*Steunpunt Diversiteit en Leren, UGent, en Arteveldehogeschool*) de pedagogische begeleidingsdiensten van kinderopvang/buitenschoolse opvang en van het onderwijs van de Stad Gent om medewerking gevraagd. Met hun hulp en begeleiding kwamen we in contact met de professionals en hun coördinatoren van enkele ECEC-instellingen in de Gentse wijk 'De Brugse Poort', met een groot aantal kwetsbare gezinnen. Met hen hebben we het videocoachingsproject op de werkvloer kunnen uitrollen. De professionals die betrokken zijn bij Belgische casestudies zijn leerkrachten, kinderbegeleiders en hun coördinatoren. De pedagogische begeleidingsdiensten van de Stad (Kinderopvang en Onderwijs) waren ook betrokken bij de opzet van het project en bij de follow-up om de bereikte veranderingen in de tijd duurzaam te maken.

5. FINALE AANBEVELINGEN

Deze aanbevelingen, samengevat in de tabel (zie figuur 3), zijn gericht tot **directies, adviseurs en (pedagogische) coördinatoren**. De aanbevelingen zijn uitgewerkt op basis van de belangrijkste succesfactoren die naar voren zijn gekomen uit de **analyse van casestudies van de drie betrokken landen**, waarvan werd aangenomen dat ze een positieve impact hadden op de kwaliteit en inclusiviteit van de ECEC-voorzieningen: onderzoekers, professionals en in sommige gevallen ook kinderen en ouders. We vinden het erg belangrijk om met deze factoren rekening te houden bij het uitwerken van video-analyse en -coaching. Deze factoren zijn een essentieel onderdeel van een participatieve actie-onderzoeksmethode (*Ricerca-Form-Azione*) voor het bevorderen van gelijke kansen binnen ECEC-diensten en het ondersteunen van de

reflexiviteit en groei van professionals, wat op zijn beurt weer cruciaal is voor kinderen die behoren tot groepen met een hoger risico op discriminatie:

1. Voorbereidende analyse van de context

Vorbereidende sessie/training voor alle betrokken professionals met als doel het delen van doelen en waarden bij de professionals en het creëren van een niet-veroordelende relationele leeromgeving. Deze ‘vooropleiding’ is ook gericht op het scheppen van de voorwaarden voor het stimuleren van reflexiviteit in hun dagelijkse praktijk, met een prominente focus op hun ervaringen bij het aanleren van nieuwe kennis of het trainen van nieuwe vaardigheden.

Observaties in ECEC-omgevingen en onderzoeksinterviews zijn cruciaal om een dieper inzicht te krijgen in de context van de instellingen en in de behoeften van de betrokken belanghebbenden (professionals, kinderen en gezinnen).

Het delen van doelen en waarden van het project met ECEC-professionals, om hen als co-onderzoekers te betrekken bij het professionele ontwikkelingsproces.

2. Tools

Audio- en videokwaliteit van de camera: om videobeelden van goede kwaliteit voor coachingsessies te kunnen maken, is het noodzakelijk dat er geschikte hulpmiddelen zijn voor video-opname (audio en video van goede kwaliteit die een betere toegang tot de gegevens mogelijk maken).

Coherente methodologische aanpak en tools om het opleidings- en onderzoeksproces te begeleiden: in die zin kan de O2-output worden beschouwd als een inspiratiebron voor professionals, aangezien het een breed scala aan tools en leidende principes voor implementatie biedt. Zo kan de professional ze inzetten op maat van de specifieke uitdagingen en behoeften van zijn/haar context.

3. Duurzame verandering: verhoogd bewustzijn en skills

Videodata als hulp voor het construeren van een gedeeld ‘praktijkerfgoed’ van de instelling. Videogegevens kunnen een nuttig artefact worden om de onderwijs- en zorgpraktijk

binnen ECEC-instellingen te documenteren en bijgevolg essentieel voor de constructie van een gedeeld erfgoed van kennis en ervaringen.

Tijd en ruimte om na te denken over videodata: een van de elementen die het succes van videocoaching het meest kunnen aanmoedigen, is ruimte en tijd krijgen om coaching en overleg mogelijk te maken. De betrokken professionals benadrukten hoe nuttig het is om dit soort werk systematisch in te plannen voor het analyseren van beelden, ze vaker te bekijken en erover na te denken.

Vervolgsessie om inzicht te krijgen in de sterke en zwakke punten van het project en om “stem” te geven aan alle betrokken professionals.

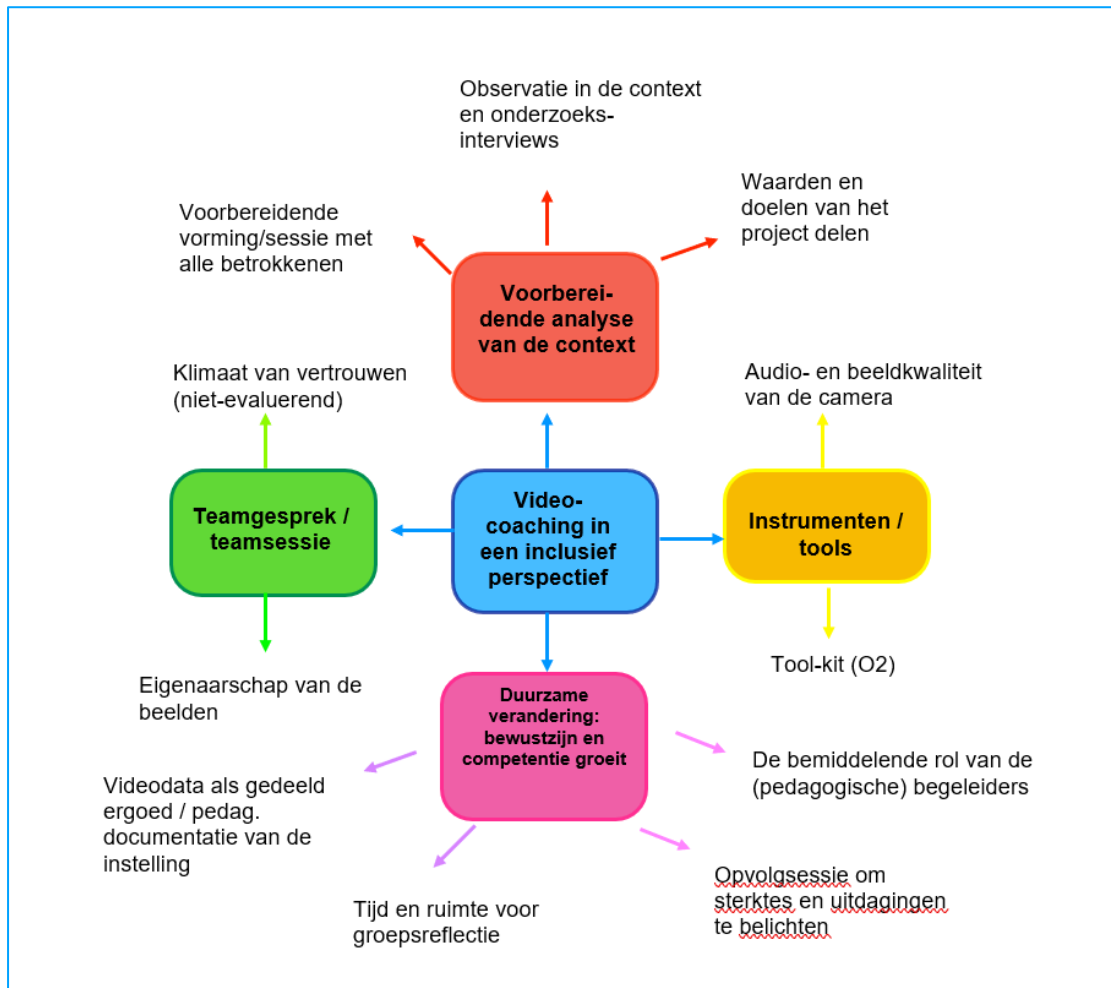
De bemiddelende rol van (pedagogische) coördinatoren, coaches en directies: dit zijn professionele sleutelfiguren die continuïteit kunnen geven aan het "externe standpunt" van onderzoekers/facilitators en het "interne standpunt" van de professionals. Hun bemiddelingsactiviteit houdt ook verband met de professionele competentie om een "tijdelijke continuïteit" te geven die rekening houdt met de geschiedenis van de dienst (het *verleden*), de uitdagingen die zijn dagelijks leven (het *heden*) kenmerken en de richtingen van groei en verbetering (de *toekomst*).

4. Team-based training

Klimaat van vertrouwen (niet veroordelend) tussen alle betrokken professionals. Om professionele groei en echte reflexiviteit te ondersteunen, is het belangrijk dat elke betrokken actor vertrouwen en waardering heeft voor zijn/haar collega's: dit maakt het mogelijk barrières en weerstand te overwinnen die verband houden met het gevoel 'be/ondervraagd/bekeken' te worden. Zo komt een grotere vrijheid en vertrouwen tot stand zodat uiteenlopende meningen een plaats hebben in het team.

Eigendom van videofragmenten/beelden. Het is van belang om van bij het begin duidelijk te maken dat videobeelden, -analyse en -coaching alleen worden gebruikt voor groei en professionele ontwikkeling, niet voor evaluatie. Dit helpt om de nodige veiligheid te creëren binnen de groep van professionals die samen dit professionele leertraject volgen.

Fig. 3 Synthese van de finale aanbevelingen van het TRACKS project

6. REFERENTIES

- Dumcius, R., Peeters, J., Hayes, N., Van Landeghem, G., Siarova, H., Peciukonyte, L. & Hulpia, H. (2014). Study on the effective use of early childhood education and care in preventing early school leaving. *Publications Office of the European Union; Luxembourg*.
- Fukkink, R. G., & Tavecchio, L. W. (2010). Effects of video interaction guidance on early childhood teachers. *Teaching and Teacher Education, 26*(8), 1652-1659
- Jensen, B., & Iannone, R. L. (2018). Innovative approaches to continuous professional development (CPD) in early childhood education and care (ECEC) in Europe: Findings from a comparative review. *European Journal of Education, 53*(1), 23-33.

- KKGK-project, 'Kleine Kinderen, Grote Kansen', 2019. Project voor en met alle Vlaamse bacheloropleidingen Kleuteronderwijs. www.grotekansen.be
- Lazzari, A., & Vandenbroeck, M. (2012) 'Literature Review of the Participation of Disadvantaged Children and families in ECEC Services in Europe.' In Bennett, J., Gordon, J., & Edelmann, J. (Eds.) *Early childhood education and care (ECEC) for children from disadvantaged backgrounds: Findings from a European literature review and two case studies*, Brussels: European Commission.
- Melhuish, E. C., Ereky-Stevens, K., Petrogiannis, K., Ariescu, A., Penderi, E., Rentzou, K. & Leserman, P. (2015). *A review of research on the effects of early childhood education and care (ECEC) on child development*: [https://ecec.care.org/fileadmin/careproject/Publications/reports/new version CARE WP4 D 4 1 Review on the effects of ECEC.pdf](https://ecec.care.org/fileadmin/careproject/Publications/reports/new_version_CARE_WP4_D4_1_Review_on_the_effects_of_ECEC.pdf)
- Peleman, B., Jensen, B., & Peeters, J. (2018). Innovative approaches to continuous professional development in early childhood education and care. A European perspective. *European Journal of Education*, 53(1), 3-8.
- Peleman, B., Lazzari, A., Budginaitė, I., Siarova, H., Hauari, H., Peeters, J., & Cameron, C. (2018). Continuous professional development and ECEC quality: Findings from a European systematic literature review. *European Journal of Education*, 53(1), 9-22.
- Peleman, B., Vandenbroeck, M., & Van Avermaet, P. (2020). Early learning opportunities for children at risk of social exclusion. Opening the black box of preschool practice. *European Early Childhood Education Research Journal*, 28(1), 21-42.
- Picchio, M., Giovannini, D., Mayer, S., & Musatti, T. (2012). Documentation and analysis of children's experience: An ongoing collegial activity for early childhood professionals. *Early Years*, 32(2), 159-170.
- Pirard, F., & Barbier, J. M. (2012). Accompaniment and quality in childcare services: The emergence of a culture of professionalization. *Early Years*, 32(2), 171-182.
- Tobin, J., Mantovani, S., Bove, C. (2008). Methodological issues in vide-based research on immigrant children and parents in early childhood settings, in *Phenomenology and Human Science Research Today*.
- Urban, M., Vandenbroeck, M., Lazzari, A., Van Laere, K., & Peeters, J. (2012). *Competence Requirements in Early Childhood Education and Care. Final Report*. Brussels: European Commission.
- Vandenbroeck, M., Lenaerts, K., & Beblavy, M. (2018). *Benefits of Early Childhood Education and Care and the conditions for obtaining them*. *European Expert Network on Economics of Education*, 32, 1-86.
- Whalley, M., Arnold, C., Orr, R. (2013) *Working with Families in Children's Centres and Early Years Settings*. London: Hodder Education.